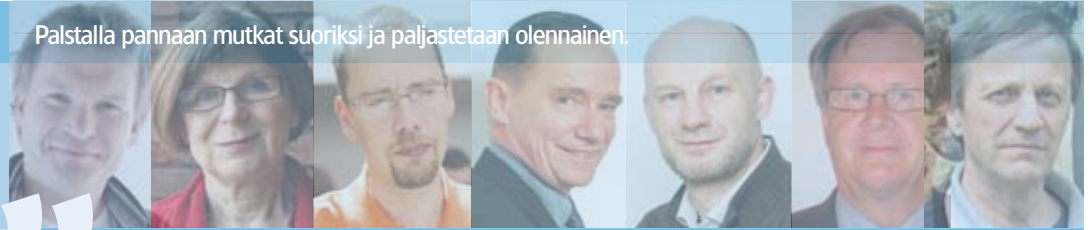

Mitä tapahtuu todella?

”Ammattiauttaja ei voi auttaa, jos ihmistä ei saada tekemään omaa osuuttaan.”

Antti Hautamäki, tutkimusprofessori, Jyväskylän yliopisto

Onnellisuus yhteiskuntapolitiikan tavoitteeksi

Suomalaisen sosiaalihuollon käytännöt perustuvat korjaamisen filosofiaan. Kun jotain on mennyt pieleen, asiantuntijat yrittävät korjata vahinkoa ja normalisoida asiakkaansa. Suurin osa nuoriso-, perhe- ja vanhustyöstä on tätä tyyppiä. Mitä jos sosiaalihuolto muuttaisi toimintaansa vahvasti ongelmia ehkäisevään suuntaan? Silloin emme enää puhuisi sosiaalihuollosta vaan aidosti hyvinvoinnin edistämisestä.

Hyvinvointivaltio ei ole hyvinvoinnin yhteiskunta. Suomen sana hyvinvointi kätkee sisäänsä perustavanlaatuisen eron *welfare* ja *well-being* käsitteiden välillä. Sosiaalihuoltoa on ohjannut *welfare*-ajattelu. Meidän pitäisi ottaa *well-being* yhteiskuntapolitiikan peruskäsitteeksi.

Sosiologi **Erik Allardt** erottaa hyvinvoinnin ja onnellisuuden siten, että hyvinvointi on tarpeentyydytystä ja onnellisuus subjektiivisia tunteita ja kokemuksia. Hän tekee myös tärkeän erottelun elintason ja elämänlaadun välillä. Elintaso liittyy ulkoisiin aineellisiin voimavaroihin ja elämänlaatu taas ihmisuhteisiin ja ihmisen luonto- ja yhteiskuntasuhteisiin.

Sosiaalipolitiikassa on onnistuttu aineellisen tarpeentyydytyksen turvaamisessa. Tuloksena on suhteellisen vähän köyhyyttä mutta runsaasti puutteita elämänlaadussa, mikä näkyy esimerkiksi vanhustenhuollossa. Yksinäisyys on vanhusten suurimpia ongelmia.

Jos elämänlaadun edistäminen on heikoilla yh-

teiskuntapolitiikassa, niin onnellisuuden edistäminen ei kuulu edes esityslistalle. Palvelujärjestelmää ei ole kiinnostanut ihmisten subjektiivinen kokemus palvelusta ja elämästään. Hyväksymme ”objektiiviset” tarpeet, mutta ihmisten haluille emme halua kallistaa korvaamme.

Hyvinvointiin ja onnellisuuteen pyrkivän yhteiskuntapolitiikan tärkeimpiä periaatteita ovat voimaantuminen ja tuuppaaminen. Voimaannuttava hyvinvointipolitiikka tähtää ihmisten omien voimavarojen löytymiseen ja käyttämiseen. Voimaantunut ihminen hallitsee omaa elämänsä. Ammattiauttaja ei voi auttaa, jos ihmistä ei saada tekemään omaa osuuttaan.

Voimaannuttamisessa on kysymys ihmisen motivoimisesta. Mutta mikä ihmisiä motivoi? **Aristoteleen** mukaan kaikki haluavat onnellisuutta. Sen tavoittelu voidaan asettaa yhteiskuntapolitiikan yhdeksi peruspilariksi. Onnellisuus on tavoitteena innoittava, se on lupaus hyvästä olostä (*well-being*). Onnellisuuden ainoa oikea mitta on ihmisten subjektiivinen kokemus, se on kokemuksellinen asia.

Elintaso kertoo hyvin vähän onnellisuudesta. Monet tutkimukset osoittavat, että tietyn elintason saavuttamisen jälkeen vauraus ei enää lisää onnellisuutta. Tämä taso on jo keskimäärin saavutettu Suomessa.

Voimaantuminen tarvitsee rinnalleen tuuppaamista. Ekonomistit **Richard Thaler** ja **Cass Sundstein** pohtivat kirjassaan *Nudge*, miksi ihmiset

valitsevat usein asioita, jotka eivät tee heille hyvää. Suurin osa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista aiheutuu ihmisten omista valinnoista: ruokatottumuksista, liikunnan puutteesta, tupakoinnista, työnarkomaniasta jne. He oivalsivat, että tarvitaan uudenlaiset valintaolosuhteet, jotka auttavat ihmisiä tekemään hyviä valintoja ja pitämään tekemänsä päätökset. Esimerkkinä olkoon kuntosaliporukka, joka soittaa jäsenilleen ja tuuppaa lähtemään salille. Hyvässä päätöksessä pysyminen lisää hyvinvointia ja onnellisuutta. Hyvinvointityön tärkeä osa on etsiä ja vahvistaa hyvään tuuppaavia käytäntöjä.

Julkisen hallinnon edessä on suuria haasteita. Taloudellinen liikkumavara heikkenee, väestö ikäännyy ja ihmisten elämänkaaret erilaistuvat. Emme selviä haasteista vanhalla korjaavalla, asiantuntijakeskeisellä palvelumallilla. Ihmisten kestävään hyvinvointiin ja onnellisuuteen vaikuttavista tekijöistä puolet on ihmisten itsensä käsissä. Julkisen palvelun tulee siirtää painopiste ihmisen itsensä vallassa olevien tekijöiden aktivoimiseen voimaannuttamalla ja tuuppaamalla.

Uudessa hyvinvointipolitiikassa ihmisestä tulee elämänsä subjekti sen sijaan että hän olisi asiantuntijoiden toimenpiteiden passiivinen objekti. Vain elämänsä subjektina ihminen voi kokea olevansa arvokas. Kokemus arvokkuudesta on suurin voiman ja onnellisuuden lähde. ●